

SALON KAUPUNKI

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2021

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA	4
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano.....	4
1.2. Tarkastuslautakunnan toiminta.....	5
1.3. Tilintarkastus	5
1.4. Puheenjohtajan katsaus	6
2. ARVIOINTIKERTOMUKSEN 2020 HAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA	7
3. SALON KAUPUNKISTRATEGIA	7
4. TALOUDELLINEN TILANNE	8
5. HENKILÖSTÖ	10
6. KONSERNIYHTEISÖJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	12
6.1. Salon Vuokratalot Oy.....	12
6.2. Yrityssalo Oy	12
6.3. Salon Kaukolämpö Oy.....	12
6.4. Salon seudun koulutuskuntayhtymä	13
6.5. Salo IoT Park Oy.....	13
6.6. Liikelaitos Salon Vesi.....	13
7. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOIMIALAKOHTAINEN TOTEUTUMINEN	15
7.1. Konsernipalvelut.....	15
7.2. Opetuslautakunta	17
7.3. Kaupunkikehityslautakunta	19
7.4. Rakennus- ja ympäristölautakunta.....	21
7.5. Vapaa-ajan lautakunta.....	22
8. VUODEN 2021 ARVIOINTIKOHEET	24
8.1. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut	24
8.1.1. Avoterveydenhuolto.....	26
8.1.2. Lääkinnällinen kuntoutus	27
8.1.3. Kotisairaala ja päivystys.....	27

8.1.4. Suun terveydenhuolto.....	28
8.1.5. Mielen terveys- ja päihdepalvelut.....	28
8.2. Vanhuspalvelut.....	29
8.2.1. Vanhuspalvelut.....	29
8.2.2. Kotihoito.....	29
8.2.3. Ympäri vuorokautinen hoito.....	29
8.3. Sosiaalipalvelut.....	30
8.4. Edunvalvontapalvelut.....	31
8.5. Sote-uudistus.....	31

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan on arvioitava, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuntalain mukaan tarkastuslautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi kuntalain mukaan tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Hallintosäännössä on todettu, että sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

Valtuustokauden 2021-2025 tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet

Varsinaiset jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Väistö Janne, puheenjohtaja	Fontell Matti
Salomaa Pekka, 1. varapuheenjohtaja	Halkilahti Jaakko
Tammi Timo, 2. varapuheenjohtaja	Hauhia Jere
Hägerth Jarmo	Ilmarinen Kristiina
Kirves-Järvinen Taina	Jussila Taru
Lindstedt Marja-Liisa	Soini Juha
Pesonen Sari	Halme Martti
Pohjola Timo	Elovaara Venla
Ruokonen Marja	Kyllönen Kari

Sohlman Jutta	Lautiala Arja
Tuominen Marita	Helenius Elsi

1.2. Tarkastuslautakunnan toiminta

Valtuustokausi vaihtui kesällä 2021. Edellisen valtuustokauden tarkastuslautakunta kokoontui kevään aikana kahdeksan kertaa ja päätti työnsä vuoden 2020 arviointikertomuksen julkaisuun.

Uusi tarkastuslautakunta aloitti työnsä syyskuussa kuulemalla edellisen valtuustokauden tarkastuslautakunnan puheenjohtajan evästyksiä tarkastuslautakunnan työskentelyyn ja toimintaan. Tarkastuslautakunta kokoontui syyskauden aikana kuusi kertaa. Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealue vuonna 2021 oli sosiaali- ja terveystarkastuslautakunnan alainen toiminta erityisesti terveys- ja vanhuspalveluiden sekä edunvalvontapalveluiden osalta. Tarkastuslautakunta käytti arviointityössään apuna kokoukseen kutsuille etukäteen lähetettävää arviointilomaketta. Johtavien viranhaltijoiden lisäksi kokouksissa on ollut kuultavana kaupungin luottamushenkilöjohtoa.

Tarkastuslautakunta laati arviointityön periaatteet syyskauden aikana. Arviointitoiminnan periaatteina ovat käyttökelpoisuus, toteuttamiskelpoisuus, eettinen hyväksyttävyyys ja tarkkuus. Arvioinnit toteutetaan niin, että arvioinnit tuottavat ja välittävät pätevää tietoa niistä tekijöistä, jotka määrittävät arvioinnin kohteena olevan asian tilan. Tarkastuslautakunta noudattaa Salon kaupungin eettisiä periaatteita. Lautakunta seuraa palautetta, jota se saa arviointikertomuksista. Arviointikertomus on kuntalaisten käytettävissä ja lautakunta myös tiedottaa arviointikertomuksesta.

Lautakunta jakaantui työryhmiin, joille kullekin nimettiin hallinnon seurantavastuut. Nämä työryhmät ovat työstäneet oman vastualueensa arviointikertomustekstejä.

Perinteisesti lautakunnan syyskaudella tekemä katselmuskierros kaupungin eri kohteisiin siirrettiin koronapandemiasta johtuen toteutettavaksi kevätkaudella 2022.

1.3. Tilintarkastus

Kaupungin tilintarkastajaksi valittiin suoritettussa kilpailutuksessa vuosille 2019-2020 BDO Auditor Oy, jonka kanssa otettiin käyttöön tilintarkastuspalveluiden optio vuosille 2021 – 2022.

Päävastuullisena tilintarkastajana toimi JHT, KHT Sari Isaksson. Tilintarkastukseen ovat osallistuneet vuoden aikana myös JHT, HT Kirsi Ehlund ja JHT, HT Mark Lassfolk sekä JHT, HT Seija Hakamäki sekä tarkastajat Lotta Sunde, Rebecca Hagelstam ja Oscar Westberg. Päävastuullinen tilintarkastaja on ollut läsnä tarkastuslautakunnan kokouksissa, kun on käsitelty tilintarkastukseen liittyviä asiakokonaisuuksia.

Tarkastuslautakunta on saanut tiedoksi tilintarkastajan tilivuoden 2021 työohjelman. Tilintarkastajat ovat raportoineet tarkastuslautakunnalle tilintarkastuksen toteuttamisesta ja tehdyistä havainnoista suullisesti kokouksissa, sekä kirjallisilla tarkastusraporteilla. Tilikaudella 2021 lakisääteiseen tilintarkastukseen on käytetty 78 päivää.

1.4. Puheenjohtajan katsaus

Valtuustokausi vaihtui kesällä 2021 ja uusi tarkastuslautakunta aloitti työnsä syyskuussa. Ensimmäisessä kokouksessa lautakunta päätti askel kerrallaan kehittää toimintaansa. Syyskuudella lautakunta laati kirjalliset arviointiperiaatteet toiminnalleen. Arviointia suoritetaan suunnitelmallisesti, oikeaan tietoon perustuen ja luottamuksellisesti. Arvioinnissa toimintaa kuvataan objektiivisesti ja tavoitteena on aina toiminnan kehittäminen.

Kevätkaudella lautakunta käynnisti ensimmäisen arviointikertomuksen valmistelun, jonka lopullinen versio on nyt tässä. Arviointikertomuksen tavoitteeksi asetettiin ajatus: vähemmän on enemmän.

Vuoden 2021 aikana kaupungin toimintaa leimasivat lukuisat ulkoiset haasteet. Kesäkuussa eduskunta hyväksyi sote-uudistusta koskevan lain, jossa sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät 1.1.2023 kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Lyhyestä toimeenpanoaikataulusta johtuen lakiuudistus on työllistänyt kaupungin johtoa ja samaan aikaan tuonut epävarmuutta henkilöstölle. Toinen merkittävä lakimuutos oli 1.8. voimaantullut oppivelvollisuuslaki, joka toi kunnille uusia tehtäviä ja velvoitteita. Kolmantena ulkoisena haasteena täytyy mainita koronapandemia, joka ulottui lähes kaikkiin kaupungin tuottamiin palveluihin.

Haasteista huolimatta kaupungin talous on saatu paremmalle uralle. Positiivinen kehitys perustuu kuitenkin pääosin valtion koronatukiin, joiden varaan taloutta ei tietenkään voida pidemmän päälle rakentaa. Siksi, aivan kuten aikaisempikin tarkastuslautakunta on huomauttanut, kaupungin talouden tasapainottamiseen tulee kiinnittää huomiota. Talouden tasapainottamistarpeet ovat edelleen voimassa pitkällä aikavälillä.

Vuoden 2021 arviointikertomuksesta nousee esille kolme keskeistä havaintoa. Ensinnäkin kaupungin henkilöstö. Useat kaupungin toimialat ovat nostaneet keskeisimmäksi haasteekseen henkilöstön saatavuuteen ja rekrytointiin liittyvät vaikeudet. Osaavan ja sitoutuneen henkilöstön riittävyys on välttämätön edellytys kaupungin toimintakyvylle.

Toinen keskeinen havainto koskee vedensaannin turvaamista, joka on yksi keskeisimmistä kunnan toiminnoista. Liikelaitos Salon Veden putkistojen korjausvelka on todettu suureksi, mutta samaan aikaan investointeihin varatuista määrärahoista on käytetty vain osa. Onkin nähtävissä, että Liikelaitos Salon Veden toiminnassa on paljon yksityiskohtia, joita on syytä esitellä päättäjille tietoisuuden lisäämiseksi.

Kolmas tarkastuslautakunnan esille nostama havainto koskee Salon Vuokratalot Oy:tä. Vuoden 2021 aikana julkisuudessa on noussut esille kiinteistöjen kunnossa ja niiden kunnossapidossa olevat suuret haasteet. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan toimintaan liittyy lukuisia huolestuttavia kysymyksiä niin riskienhallinnan kuin omistajapoliittisen ohjauksen suhteen. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan huomiota tulee kiinnittää juuri omistajaohjaukseen, miten kaupungin organisaatiossa on omistajaohjausasiat vastuutettu ja tehtävät hoidettu.

Lopuksi on vielä kiitosten aika. Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esille koko kaupungin henkilöstön ja kiittää heitä jaksamisesta ja joustamisesta. Kaupungin peruspalvelut on pystytty tuottamaan koronapandemiasta huolimatta.

2. ARVIOINTIKERTOMUKSEN 2020 HAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että arviointikertomuksessa toistuu vuodesta toiseen samoja asiakokonaisuuksia, joiden kuntoon saattaminen ei ole edennyt. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi kaupungin päätöksentekokyky, talouden tasapainottaminen ja Salon sairaalaan liittyvä edunvalvonta.

Tarkastuslautakunta huomauttaa lisäksi, että toimintakertomukseen laadittavien tekstien tulee olla kuvaavia ja informatiivisia kuluneen vuoden toiminnasta. Lisäksi arviointikertomukseen annetut vastineet ovat olleet osin hyvinkin ylimalkaisia.

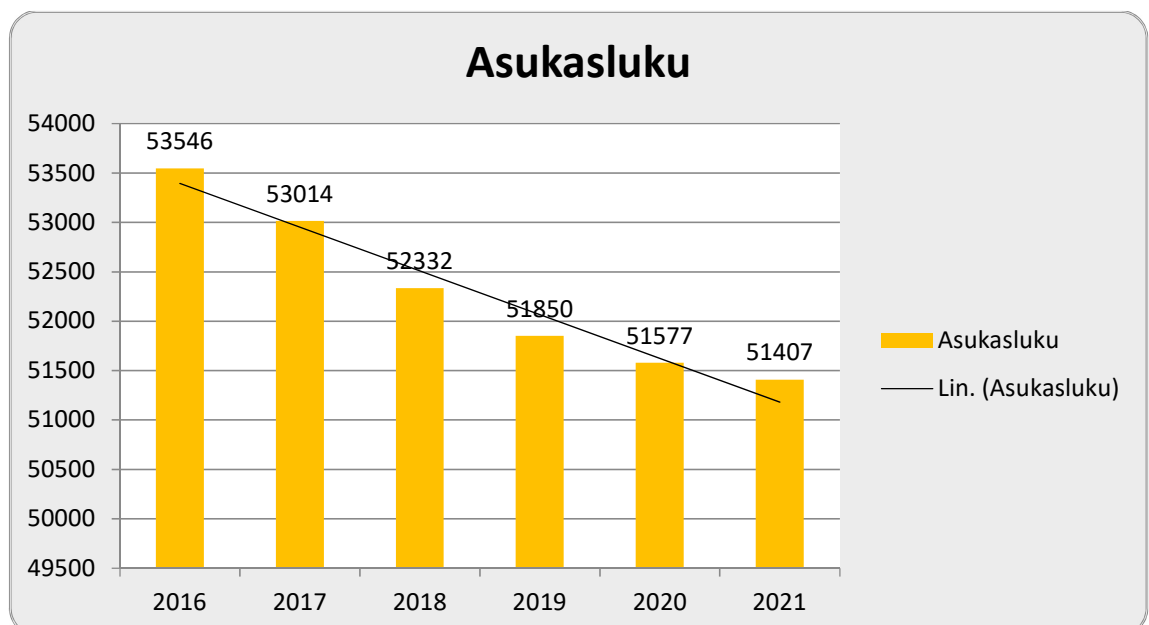
3. SALON KAUPUNKISTRATEGIA

Tarkastuslautakunta ei ole tässä arviointikertomuksessa enää erityisesti arvioinut Salon kaupungin strategiaa kokonaisuudessaan. Strategiaa ollaan uudistamassa kuluvalle valtuustokaudelle ja tästä syystä vanhan kokonaisarviointia ei ole nähty perustelluksi.

➔ Tarkastuslautakunta toteaa kuitenkin, että valtuustokautta on käytännössä kulunut jo vuosi ja uuden strategian valmistelu on edelleen työn alla. Strategia tulee saattaa valmiiksi ja huolehtia sen jalkauttamisesta käytännönläheisesti ja toteuttamiskelpoisesti työyksiköihin.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota erityisesti kaupungin asukasluvun kehitykseen ja esteettömyyteen.

Asukasluku

Salon asukasluku on vähentynyt 2 139 asukkaalla vuosina 2016 – 2021. Trendi näyttää kuitenkin asukasluvun laskemisen suhteen tasoittuvan. Kaupungin toiminnan kannalta on ensiarvoisen tärkeää saada asukasluku noususuuntaan. Strategian laadinnan yhteydessä tulee pohtia kaupungilla olevia keinoja asukasluvun kasvattamiseen.

Esteettömyys

Kaupunginvaltuuston 13.12.2021 kokouksessa käsiteltäessä vuoden 2022 talousarviota strategiaan tavoitteisiin lisättiin Salon keskusta-alueen ja muiden keskustaajamien kehittämisen mittareihin esteettömyys. Saavutettaviin palveluihin kirjattiin tavoitteeksi liikuntarajoitteisten ja vammaisten mahdollisuus turvalliseen liikkumiseen. Jotta yhdenvertaisuuden periaate ja tasa-arvo toteutuvat, tulee esteettömyys huomioida kaikilla kunnan toimialueilla. Asiantuntijoiden ja käyttäjäryhmien osaamista tulisi hyödyntää päätöksenteossa. Esteetön ympäristö on välttämätön monille ihmisryhmille ja auttaa myös muita tilojen käyttäjiä. Esteettömyyden huomioimattaminen kunnan toiminnassa kertoo myös ajattelutavasta ja asenteesta osana elinvoimaa ja sen markkinointia.

- ➔ Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan esteettömyystavoitteen tulee näkyä kattavasti kaupungin toiminnassa ja strategiassa läpi koko organisaation.

4. TALOUDELLINEN TILANNE

Vuoden 2021 tulos oli 8,1 miljoonaa euroa ylijäämäinen, mikä oli huomattavasti talousarvion mukaista tulosta (- 9,5 milj. euroa) parempi. Toimintakulut toteutuivat 2,6 miljoonaa euroa arvioitua alhaisempina ja toimintatuottoja saatiin 10,7 miljoonaa euroa arvioitua enemmän. Tuet ja avustukset muodostivat toimintatuottojen ylityksestä 7,7 miljoonaa euroa, johon pääasiallisena syynä olivat valtion koronatuot. Toimintakate oli näin ollen 13,3 miljoonaa talousarviota parempi. Verotulot ja valtionosuudet ylittivät talousarvion 3,5 miljoonalla eurolla, vaikka verotulojen määrää oli talousarviomuutoksena jo korotettu 8,9 miljoonalla eurolla alkuperäisestä arviosta. Tilikauden ylijäämän ja talousarviossa arvioidun alijäämän ero oli 17,6 miljoonaa euroa.

Talousarviota ei kokonaistasolla eli tilikauden tuloksen osalta muutettu merkittävästi tilikauden aikana. Verotulojen määrää lisättiin 8,9 miljoonalla eurolla, mutta toimintatuottojen arviota pienennettiin 4,6 miljoonalla ja toimintakulujen määrää lisättiin 4,7 miljoonalla eurolla. Yhteisvaikutuksena tilikauden tulosarviota heikennettiin tilikauden aikana tehdyillä talousarviomuutoksilla 400 000 euroa.

Edellisvuoteen verrattaessa valtionosuustulot näyttävät laskeneen 8,6 miljoonalla eurolla, mikä johtuu siitä, että valtion maksamat koronatuot kirjattiin edellisvuonna valtionosuuksiin ja tänä vuonna ne ohjeistettiin kirjaamaan toimintatuottojen ryhmään tukiin ja avustuksiin. Todellinen ero edellisvuoteen oli se, että vuonna 2020 saatiin poikkeuksellisesti harkinnanvaraista valtionosuutta 1,2 miljoonaa euroa. Verotuloja kertyi 12,2 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän.

Investointien toteutunut kokonaismäärä oli 18,8 miljoonaa euroa (edellisvuonna toteutui 15,3 miljoonaa euroa). Toteutuma oli 74 % suunnitellusta (edellisvuonna 80 %).

Talousarvion noudattaminen

Olenaisia talousarvion ylityksiä ei tapahtunut. Toimintakatteen poikkeamat talousarviosta, jotka olivat yhteensä 13,3 miljoonaa euroa, syntyivät toimitielinkohtaisesti seuraavasti:

- Sosiaali- ja terveystalvet	7,6 miljoonaa euroa (koronatuki)
- Kaupunkikehitystalvet	3,8 miljoonaa euroa
- Kaupunginhallitus	1,2 miljoonaa euroa
- Sivistystalvet	0,3 miljoonaa euroa
- Rakennus- ja ympäristöpalvelut	0,3 miljoonaa euroa

Kaupunkikonsernin talous

Konsernitaseeseen on 31.12.2020 tilinpäätöksessä kertynyt ylijäämää 54 miljoonaa euroa, 1.053 euroa/asukas. Konsernilla on lainaa 151,5 miljoonaa euroa, 2.948 euroa/asukas (edellisvuonna 167,6 miljoonaa euroa, 3.250 euroa/asukas).

Kuntien talouden arviointikriteerit

Kaupungin talouden tilaa arvioitaessa voidaan verrata kaupungin tunnuslukuja niihin kriteereihin, joita valtio käyttää määrittäessään, milloin yksittäinen kunta luokitellaan erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevaksi kunnaksi. Alla olevassa taulukossa on esitetty, miten Salon tunnusluvut ovat viime vuosina toteutuneet raja-arvoihin nähden.

Koronatukien ansiosta tunnusluvut ovat tällä hetkellä hyväksyttävällä tasolla. Vuonna 2019, ennen valtion koronatukia, kaupungin taseessa oli alijäämää eikä konsernin vuosikate ollut riittävä.

➔ Talouden tasapainottamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska hyviä tuloksia ja tunnuslukujen parannusta ei olisi saavutettu ilman valtion poikkeuksellisesti antamia lisätukia.

	2021		2020		2019		2018	
Kriteeri 1								
Kaupungin tase on alijäämäinen Eikä pystytä kattamaan neljässä	+ 19,4 M€	●	+ 11,3 M€	●	- 3,4 M€	●	+ 14,1 milj. euroa	●
Kriteeri 2								
Konsernin alijäämä/asukas yli 1.000 e ja ed. vuonna yli 500 e	+ 1.053 €	●	+ 774 €	●	+ 460 €	●	+ 733 €	●
Kriteeri 3								
Kaikki seuraavat 4 yhtä aikaa ja kahtena vuonna peräkkäin:								
Konsernin vuosikate poistoista on alle 80 %	157 %	●	160 %	●	32 %	●	48 %	●
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä yli keskimääräisen	0,73	●	+ 0,78	●	+ 0,87	●	+ 0,91	●
Konsernin lainat ja vuokravastuut/asukas vähintään 50 % yli keskimääräisen	alle keskimääräisen	●	alle keskimääräisen	●	alle keskimääräisen	●	alle keskimääräisen	●
Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	2,0	●	1,9	●	0,4	●	0,67	●

Vastuusitoumusten tarkastelu

Tarkastuslautakunta on aiempina vuosina kiinnittänyt huomiota kaupungin takausvastuisiin, jotka ovat edelleen merkittävät johtuen vastuiden luonteesta hyvin pitkäaikaisina sitoumuksina. Kaupungilla on jäljellä takauksia samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta 15,8 miljoonaa euroa ja muiden yhteisöjen puolesta 14,8 miljoonaa euroa. Muiden kuin konserniyhteisöjen puolesta annetut takaukset ovat kohdistuneet sosiaalialan yhdistysten ja säätiöiden sekä vesiosuuskuntien lainavastuisiin. Uusia takauksia ei ole vuonna 2021 annettu.

5. HENKILÖSTÖ

Useat kaupungin toimialat ovat nostaneet esiin viime vuoden tilinpäätöksessään esiin henkilöstön saatavuuteen ja rekrytointiin liittyviä haasteita, niin johtavien viranhaltijoiden kuin muun henkilöstön osalta. Kaupungin palvelualoilla ja alueen elinkeinoelämässä ylipäätään on kasvava osaajapula. Erityisen selkeästi tämä näkyi sosiaali- ja terveystaloudissa. Henkilöstön saatavuusongelmat ovat vaikeuttaneet toiminnan kehittämistä sekä johtaneet joillain aloilla toimintojen supistamiseen ja ostopalvelujen käytön lisääntymiseen. Osaavasta työvoimasta onkin tulossa yhä selkeämmin yksi kaikkein keskeisimmistä kuntien menestystekijöistä tulevaisuudessa.

→ Lautakunta nostaa esiin henkilöstön veto- ja pitovoimatekijöiden sekä positiivisen työnantajakuvan merkityksen rekrytointihaasteiden ratkaisemisessa. Osaavan ja sitoutuneen henkilöstön riittävyys on välttämätön edellytys kaupungin toimintakyvylle.

Rekrytointihaasteisiin on pyritty osin vaikuttamaan myös asukasmarkkinoinnilla. Asukasmarkkinointikampanja on yhdistetty rekrytointimarkkinointiin tavoitteena saada erityisesti sosiaali- ja terveystaloudien osaajia sijoittumaan Saloon.

Henkilöstövaihdoissa on pääsääntöisesti toimittu siten, ettei vanha työntekijä ole samaan aikaan kaupungin palveluksessa, kun uusi työntekijä aloittaa. Tämä aiheuttaa haastetta uuden työntekijän perehdyttämiselle ja hiljaisen tiedon siirtymiselle.

→ Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että jatkossa tulee pohtia ainakin tietyissä tehtävissä mahdollisuutta työskennellä yhtä aikaa tiedon vaihdon varmistamiseksi. Päällekkäisten palkkakustannusten salliminen voisi harkituissa tilanteissa olla taloudellisesti järkevää ylimääräisistä palkkakustannuksista huolimatta.

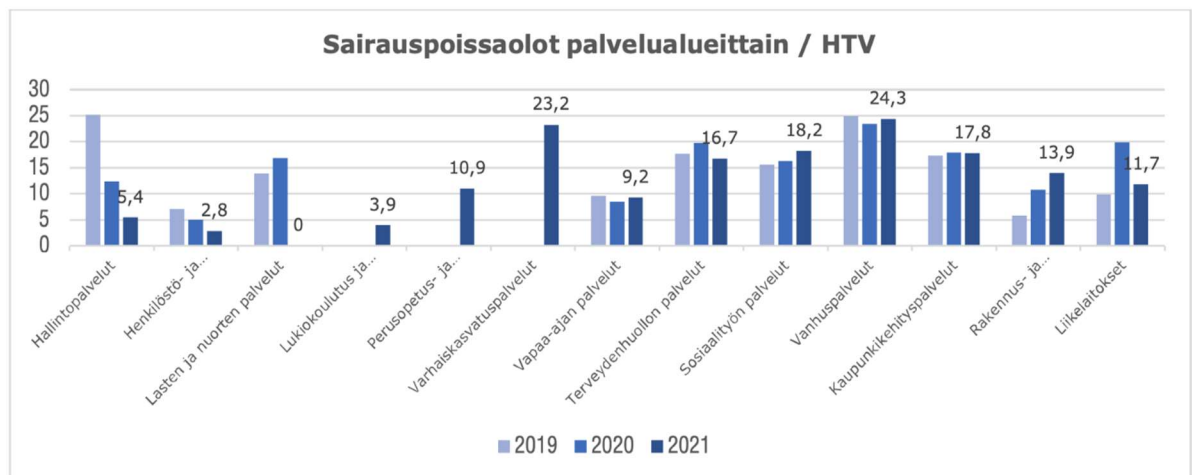
Työterveyshuolto siirrettiin kaupungin omasta toiminnasta Länsirannikon Työterveys Oy:n hoidettavaksi. Alkuvaiheessa henkilöstöltä on tullut kritiikkiä palvelun saatavuudesta. Lainasääntö ei edellytä tarjoamaan sairaanhoitoa työterveyspalveluna, mutta Salossa sitä tarjotaan yleislääkäritasoisesti. Työterveydessä on ensisijaisesti tarkoitus arvioida ja tukea työntekijän työkykyä.

→ Tarkastuslautakunta suosittaa seuraamaan palvelutarjonnan toteutumista ja henkilöstön kokemuksia työterveyspalveluista ja reagoimaan työterveyspalveluiden saatavuuteen ja laatuun.

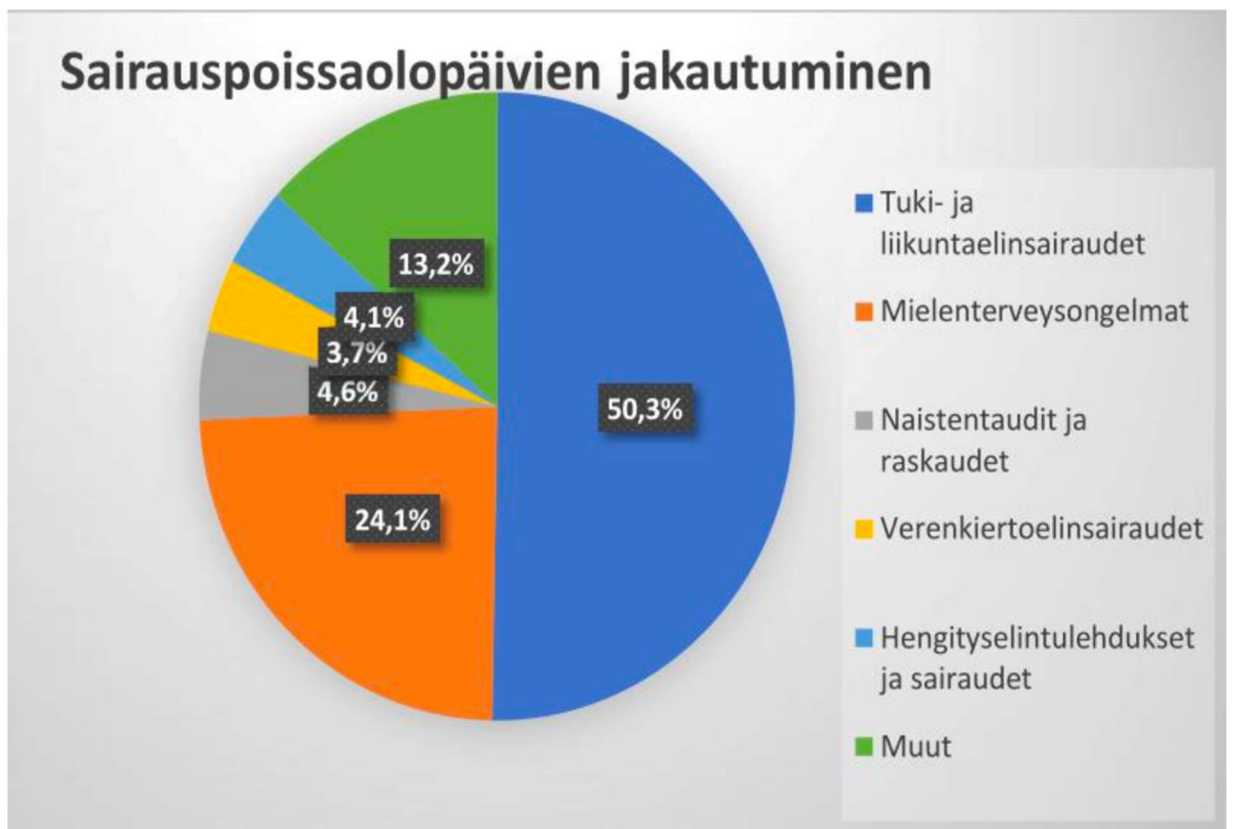
Vuoden 2021 aikana henkilöstötyytyväisyyden mittaamiseen ja kehittämiseen tarkoitettu QWL (Quality of Working Life)-indeksointi on vakiintunut kaupungin toimintatavaksi. Viime

vuonna QWL-kysely tehtiin ensimmäisen kerran kahdesti. Viimeisin kerta toteutettiin sähköpostikyselynä syys-lokakuussa 2021. Se kohdistettiin kaupungin koko henkilöstöön 22.9.–6.10.2021 välisenä aikana. Vastausprosentti oli tähänastisista mittauksista korkein, 62 %. Yli 1/3 (38 %) kaupungin henkilöstöstä jäi kuitenkin edelleen vastauksien ulkopuolelle.

Sairauspoissaoloja kalenteripäivinä on kaupungin henkilöstöraportin mukaan eniten vanhuspalveluiden sekä lasten ja nuorten palvelualueilla. Suhteutettuna henkilötyövuosiin eniten sairauspoissaoloja on vanhuspalveluiden, varhaiskasvatuksen ja sosiaalipalveluiden alueilla.

Sairauspoissaolojen syyt lukuun ottamatta esimiehen luvalla tapahtuvia poissaoloja on esitetty seuraavassa kuvaajassa.

- ➔ Tarkastuslautakunta huomauttaa, että erityisesti sosiaali- ja terveys- sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön työhyvinvointiin ja rekrytointiin tulee kiinnittää huomiota. Näillä aloilla henkilöstön jaksaminen, vaihtuvuus ja rekrytointi on myös kasvava valtakunnallinen haaste ja vaikuttaa suoraan palvelutuotantoon.

6. KONSERNIYHTEISÖJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

6.1. Salon Vuokratalot Oy

Vuoden 2021 keväällä on käsitelty aiemmin tehtyä hallitusaloitetta liittyen Salon Vuokratalot Oy:n toimintaan. Kaupunginhallituksen ja konsernijaoston käsittelyssä on todettu asiassa edettävän strategisemman omistajaohjauksen kehittämiseksi ja että yhtiön kanssa käydään omistajapoliittinen keskustelu kevään 2021 aikana. Vuoden aikana julkisuudessa on noussut esiin kiinteistöjen kunnossa ja niiden kunnossapidossa olevat suuret haasteet. Konsernijaosto on edellyttänyt 4.10.2021 § 16, että Salon Vuokratalot Oy selvittää alihankintasopimustensa asianmukaisen toteuttamisen omistamisissaan kiinteistöissä, jotta huoltotoimien laiminlyönti ei aiheuta asuinkiinteistöjen kunnan rapautumista. Selvitys on pyydetty tuomaan tiedoksi konsernijaostolle. Pyydettyä selvitystä ei ole toimitettu.

Lisäksi yhtiön toimitusjohtaja on vaihtunut lyhyen ajan sisällä kahteen otteeseen ja konsernijaosto on toistuvasti ohjeistanut hallituksen järjestäytymiseen liittyvissä asioissa. Tarkastuslautakunta arvioi, että kokonaisuudessa on kyse siitä, onko kaupungin ison omaisuususerän riskienhallinta järjestetty tarpeita vastaavasti.

- ➔ Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin tulee selkiyttää omistajapoliittista ohjaustaan Salon Vuokratalot Oy:n suhteen.
- ➔ Omistajan tulee pohtia nykyisen hallinnointimallin toimivuutta jatkossa.
- ➔ Tarkastuslautakunta kehottaa omistajaa kiinnittämään huomiota Salon Vuokratalot Oy:n korjausvelan hallintaan.
- ➔ Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunginhallituksen ja konsernijaoston tulee selvittää, miten omistajaohjausta on kehitetty ja mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä tilanteen korjaamiseksi. Selvityksessä tulee kuvata, miten kaupungin organisaatiossa on omistajaohjausasiat vastuutettu ja tehtävä hoidettu.

6.2. Yrityssalo Oy

Yrityssalo Oy toteuttaa laajasti toimintaansa hankerahoitusta hyödyntäen yhteistyössä eri kumppaneiden kanssa. Yrityssalon toiminta on viime vuosina muuttunut näkyvämmäksi alueella. Työvoiman saatavuudessa on tällä hetkellä haasteita useilla toimialoilla ja samoin sopivien toimitilojen tarjonnassa sijoittuville yrityksille. Tuotettujen palvelujen vaikuttavuuden mittaaminen on osin haasteellista, koska palvelu on neuvontaa ja markkinointia, joiden tuloksia ei ole helppo mitata. Yritysten sijoittuminen on lisäksi laajan yhteistyön tulosta.

6.3. Salon Kaukolämpö Oy

Salossa kaukolämpö on kansallisessa vertailussa edullista ja kulutusmaksua pystyttiin vielä laskemaan syyskuun alusta lukien. Esimerkiksi 15 asunnon rivi- tai kerrostalon tyyppirakennuksessa (energia- ja tehomaksun vaikutus huomioitu) Salon kaukolämmön hinta oli 1.1.2022 74,40 €/MWh, kun koko maan asiakasmäärillä painotettu keskiarvo oli 87,68

€/MWh. Uusia asiakkaita kaukolämmön piiriin on tullut vuoden aikana runsaasti, 51 kappaletta.

- ➔ Tarkastuslautakunta toteaa edullisen hinnan olevan taloudellisesti erittäin myönteinen asia niin Salon kaupungille kuin kaukolämmön piirissä oleville kuntalaisille. Tämä voi osaltaan auttaa myös yritysten sijoittumista alueelle.

Salon Kaukolämpö Oy:n toiminta on tiiviissä yhteistyössä Lounavoima Oy:n kanssa. Suunnitteilla oleva kiertotalouspuisto kytkeytyy osaltaan kaupungin strategiaan. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä ennakkoluulotonta kehittämistyötä uusien innovaatioiden ja kiertotalouden liittyen hankkeiden parissa. Näin on mahdollista saada alueelle uutta yritystoimintaa ja laajentaa työllistymismahdollisuuksia.

6.4. Salon seudun koulutuskuntayhtymä

Salon seudun koulutuskuntayhtymän perustehtäväksi on määritelty ”osaamista työelämän tarpeisiin”. Ikäluokkien pieneneminen ja muuttotappio ovat johtaneet nuorten opiskelijoiden määrän laskuun. Koronapandemia on aiheuttanut haasteita opetuksen toteutukselle, mutta vaikutukset päivittäiseen opiskeluun ovat olleet jo edellisvuotta pienempiä. Haasteita tutkin-
tojen ja tutkinnon osille asetettujen tavoitteiden saavuttamiselle on ollut, mutta toisaalta opiskelijavuositavoitteen toteutumisprosentti on ylittynyt.

Työelämän muutosten ennakoitua toteutetaan sekä koulutusaloilla ja jaostoissa että kaikki koulutusalat yhdistävässä neuvottelukunnassa. Joustavilla ratkaisulla, kuten opintojen henkilökohtaistamisella sekä jatkuvan haun ja opintojen joustavan aloituksen myötä asiakkaita on voitu palvella entistä paremmin. Salon seudun koulutuskuntayhtymä on alueella merkittävä koulutuksen tuottaja, jonka toiminta osaltaan vaikuttaa nuorten hyvinvointiin.

6.5. Salo IoT Park Oy

Salo IoT Campuksen toiminta on kasvanut asiakasmäärän suhteen ja myös tilojen määrä on kasvanut alueella tehdyn laajennuksen myötä. Kampuksen kehitystyön jatkamista monen käyttäjän kampukseksi yhden toimijan sijaan, on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kannatettava kehityssuunta. Kiinteistömassassa haaste on toimistotilojen runsas määrä, joita ei ole hyödynnettävissä teollisuuskäyttöön. Alueelle suunniteltu palveluasuminen kokonaisuus, jossa Salon kaupunki on vuokralaisena, on rohkea askel kiinteistön uudelleenlaiselle käytölle. Samalla tämä mahdollistaa alueella toimivien teknologiayritysten ja oppilaitoksen välisen yhteistyön tiiviimmän kehittämisen ja innovaatioiden kokeilun, joista kaikki osapuolet hyötyvät ja saavat kokemuksia. Saatuja kokemuksia tulee hyödyntää alueen jatkokehittämisessä samalla rohkealla otteella.

Taloustiedoissa on havaittavissa, että kaupungin lainamäärä yhtiölle on pysynyt ennallaan. Yhtiön velkamäärä on lisääntynyt noin 2,6 miljoonalla eurolla. Salo IoT Park Oy:n liikevoitto on nyt toista vuotta positiivinen (lähes 0,5 miljoonaa euroa).

6.6. Liikelaitos Salon Vesi

Vuoden 2020 arviointikertomukseen annetussa vastineessa on todettu, että Liikelaitos Salon Vesi tulee resursoimaan asiakasneuvontaan ja hallinnollisiin tehtäviin jatkossa enemmän.

Johtokunnan käsittelyssä on säännöllisesti erilaisia valituksia ja kohtuullistamishakemuksia. Asiakaspalvelun kannalta näiden sujuva käsittely on ensisijaisen tärkeää.

Kiskon ja Muurlan välisen yhdysvesijohdon sekä siirtoviemäriin rakentamista on kunnissa käsitelty vuonna 2006 päätettäessä alueellisesta yleissuunnitelmasta. Vuonna 2019 hankittiin Muurla-Kisko vesihuoltolinjan suunnittelutyö. Vuoden 2022 talousarviossa eikä myöhempien vuosien taloussuunnitelmissa ole hankkeen toteutukseen varattu rahoitusta. Asia on ollut pitkään käsittelyssä ja hankkeen toteuttamiseen liittyy sekä merkittäviä taloudellisia että muita haasteita esimerkiksi maankäytön kannalta.

➔ Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan asian jatkosta tulee selkeästi päättää ja varmistaa Kiskon alueen jätevesien käsittelyn asianmukaisuus.

Salon kaupungin alueella syntyneen saostus- ja umpisäiliölietteen vastaanotosta ja käsittelystä Salon kaupungin keskusjätevedenpuhdistamolla on laadittu vuotta 2022 koskeva sopimus Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n kanssa. Tarkastuslautakunta on aiemmin huomauttanut asian pitkään jatkuneesta käsittelystä ja toteaaakin nyt olevan positiivista, että asiassa on vihdoin päästy sopimukseen.

Liikelaitos Salon Veden putkiverkoston korjausvelka on todettu suureksi ja sen hallintaan saamiseksi menevän ajan olevan pitkä ja vaativan merkittävän taloudellisen panostuksen. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan liikelaitoksen investointitarpeista tulee tehdä selkeä pitkän aikavälin suunnitelma ja varata siihen rahoitus sekä varmistaa suunnitelman toteutukseen riittävä henkilöstö. Tärkeää on, että uus- ja korjausinvestointeja voidaan rahoittaa tulorahoituksella eikä veden ja jäteveden hintaa korottamalla.

Veden saanti ja riittävyys on Salossa kriittinen asia, mikä laskee myös Salon vetovoimaisuutta yritysten sijoittumisen kannalta. Yrityksiä, joilla on iso vedentarve, on haastavaa saada Saloon. Myös tontit kunnallistekniikalla ovat vetovoimatekijöitä uusien asukkaiden kannalta.

Kaupungilla ei ole kattavasti olemassa piirustuksia vanhojen kuntien alueelta. Liikelaitos Veden toiminnassa on paljon yksityiskohtia, joita on syytä esitellä päättäjille tietoisuuden lisäämiseksi.

Tarkastuslautakunta on jo vuonna 2020 kiinnittänyt huomiota siihen, että Liikelaitos Salon Veden investointeihin varatuista määrärahoista käytetään vain osa siihen varatusta. Vuonna 2021 investointeihin varatuista määrärahoista on käytetty alle 60 prosenttia (varattu 3,2 miljoonaa euroa ja käytetty 1,9 miljoonaa euroa). Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että samanaikaisesti putkistojen korjausvelka on todettu merkittävän suuruiseksi. Perusteena määrärahojen käyttämättömyydelle on esitetty resurssipulaa eli ei ole henkilöstöä saneerauksen suunnitteluun ja toteutukseen.

➔ Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan henkilöstöresurssien vajaukseen tulee saada ripeästi muutos ja saneeraustyö käyntiin siinä mittakaavassa, että varattu investointimääräraha voidaan käyttää sille suunniteltuun tarkoitukseen korjausvelan hillitsemiseksi.

7. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOIMIALAKOHTAINEN TOTEUTUMINEN

7.1. Konsernipalvelut

Sisäinen valvonta

Sisäisen valvonnan selonteko on tehty toimi- ja palvelualueille toteutettuun kyselyyn perustuen. Positiivista on, että kyselyä kehitetään ja esiin nousseita kehittämiskohteita työestetään edelleen vuoden 2022 aikana. Tiedolla johtaminen on noussut yhdeksi kehittämiskohteeksi kyselyssä ja voidaankin todeta, että tämä asiakokonaisuus on ollut pitkään esimiesten toiveissa, mutta edelleen riittävän seurantatiedon saanti koetaan puutteelliseksi tai työlääksi selvittää.

Riskienhallinta

Riskienhallintatyö on konkretisoitunut aiempaa enemmän, kun palvelualueiden riskienhallintasuunnitelmista on koostettu kaupunkitasoinen riskienhallintasuunnitelma. Seuraava tavoite on työstää tämä toimenpidesuunnitelmaksi.

Viime vuodet ovat käytännössä testanneet varautumiseen ja valmiuteen liittyvien suunnitelmien toteuttamista ja käytännön toimia. Tästä konkreettisena esimerkkinä on koronajohtoryhmä, joka on hoitanut koronatilanteen hallintaa kaupungissa.

→ Tarkastuslautakunta haluaa kiittää kaikkia toimintaan osallistuneita aktiivisesta ja joustavasta työskentelystä koronatilanteen hallitsemiseksi kaupungissa.

Kaupunginhallitus

Kaupungin johdossa on viime vuosina tapahtunut lukuisia vaihdoksia. Vuoden 2021 alussa aloitti virassaan uusi kaupunginjohtaja, mutta jo syksyllä oli sairauspoissaolosta johtuva sijaisjärjestely. Toistuva vaihtuvuus johdossa kuormittaa muita henkilöitä sijaisjärjestelyissä ja toiminnan kehittäminen jää vähemmälle huomiolle. Erityisen valitettavaa on, että kaupungin strategian valmistuminen on viivästynyt, mikä toisaalta on ymmärrettävää johtuen sijaisjärjestelystä.

Jo pidempään on ollut toiveissa kaupungin ostolaskutietojen avaaminen verkkosivuille avoimesti nähtäväksi. Kuntaliitolla on asiasta suositus. Nykyisen palveluntuottajan järjestelmä on sellainen, että tietojen avaaminen julkisiksi edellyttäisi laajaa manuaalista työtä, jossa on aina riski virheisiin. Palveluntuottaja Sarastian kanssa selvitetään edelleen vuonna 2022 ostolaskudatan avaamisen mahdollisuutta.

→ Tarkastuslautakunta pitää tavoitetta avoimuuteen hyvänä ja toivoo ostolaskutietojen avaamista mahdollisimman pikaisesti.

Merkittävimäksi riskiksi hankintojen osalta on määritelty kilpailuttamatta jättäminen, hankintojen liian lyhyt valmistelu-aika ja suunnittelemattomuus. Hankintapalvelut on vuoden 2021 toiminut vajaalla henkilöstöresurssilla ja samaan aikaan on ollut työstettävänä runsas määrä kilpailutuksia. Tämä aiheuttaa osaltaan riskin hankintojen tekemiselle ja niiden mahdolliselle viivästymiselle.

Hankintaprosesseja on kehitetty aktiivisesti. Maaliskuussa 2021 käytiin läpi kaupunginjohtajan, toimialojen ja palvelualueiden johtoryhmissä hankintaprosessia ja vastuunjako hankinnoissa. Tässä yhteydessä jalkautettiin myös hankintapoliittisen ohjelman linjauksia. Kaupungin hankintaohje uusittiin ja hyväksyttiin kaupunginhallituksessa. Vuoden 2021 aikana nimettiin myös hankintayhdyshenkilöt toimialoille. Hankintayhdyshenkilöt ovat kokoontuneet säännöllisesti. Lisäksi hankintapalvelut on tehnyt sisäiseen käyttöön sopimuskalenterin ja lisännyt hankintakohtaisia ohjeita. Sisäistä ohjeistusta sopimushallinnan osalta on lisätty ja sopimusohjeistuksen laadinta toteutetaan vuonna 2022.

- ➔ Tarkastuslautakunta pitää positiivisena sitä, että hankintaprosesseja on lähdetty aktiivisesti kehittämään ja käytäntöjä yhtenäistetään myös jatkossa, jotta hankinnoissa päästään aikaisempaa parempaan ja virheettömämpään toteutukseen.

Vuoden 2021 talousarviossa oli ensimmäistä kertaa varattu rahoitusta osallistuvaan budjetointiin. Siinä kuntalaiset saivat tehdä ehdotuksia tarkoitukseen varatun 100 000 euron käytölle. Näille kuntalaisten tekemille ehdotuksille järjestettiin lisäksi kuntalaisten äänestys siitä, mitä ehdotuksia haluttiin toteutettavaksi. Eniten ääniä saaneet frisbeegolfrata ja ulkokuntosalit päätettiin toteuttaa osallistuvaan budjetointiin varatulla määrärahalta. Erityisen positiivista on, että kaikki ehdotukset olivat toimialojen käytettävissä, kun suunnitellaan tulevia investointeja ja toimintaa, joten osa hankkeista voi toteutua myös sitä kautta. Esimerkiksi keskusta-alueen sähkökaappeihin tehtävät taideteokset olivat nopeasti elävöittämissä kaupunkikuvaa.

- ➔ Tarkastuslautakunta pitää osallistuvaa budjetointia erittäin kannatettavana toimintamuotona, koska kuntalaiset pääsevät konkreettisesti strategian mukaisesti osallistumaan ja vaikuttamaan toimintaan.

Hyvinvointialueiden toiminta alkaa vuoden 2023 alussa. Kaupungin tietohallinnon toiminnasta siirtyy merkittävä osa hyvinvointialueelle. Osaamisen siirtymisen yhteydessä tulee turvata kaupungille jäävän tietohallinnon resurssointi ja osaamistaso.

Työllisyyden kuntakokeilu

Salon kaupunki on mukana 1.3.2021 käynnistyneessä työllisyyden kuntakokeilussa. Työllisyyden kuntakokeilussa osa tiettyjä asiakasryhmiä koskevista TE-toimiston tehtävistä siirretään lainsäädännöllä työllisyyden kuntakokeiluun kuuluvan kunnan tehtäviksi. Kuntakokeilun asiakkaaksi siirtyi maaliskuun alussa 2840 henkilöä.

Salo on rekrytoinut omavalmentajia ja sosiaalityöntekijän kuntakokeilun asiakastyöhön. Salon kaupungin työntekijöiden lisäksi asiakkaita palvelemaan siirtyi työntekijöitä TE-keskuksesta. Tavoitteena oli, että asiakasohjaus tapahtuisi kasvokkain, mutta pandemian takia sitä ei olla täysin saatu käytännössä onnistumaan. Kaupungin työllisyystilanne parani syksyä kohden. Korkea työttömyys laski nopeasti aina osaajapulaan asti. Näitä ongelmia on pyritty ratkomaan kuntakokeilussa.

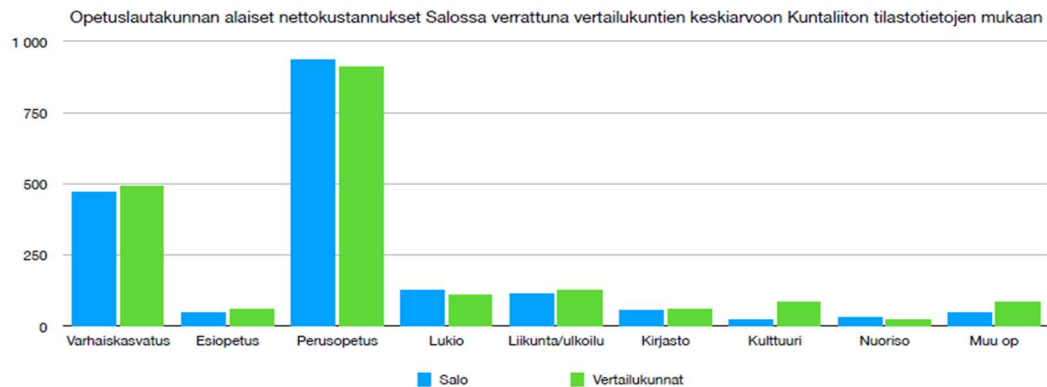
Konsernijaosto

Hallintosääntöä muutettiin valtuustokauden alussa siten, että konsernijaoston kuuluvat aiemman kokoonpanon lisäksi myös kaupunginvaltuuston puheenjohtajisto.

Tarkastuslautakunta toistaa vuoden 2020 arviointikertomuksessa esitetyn toiveen, että konserniyhtiöiden hallintoon valikoituu ammattitaitoista ja osaavaa henkilöstöä. Konserniyhtiöillä on myös taloudellisesti merkitystä kaupungin toimintaan. Hallitusjäsenien tulee edellyttää kouluttautuvan ja lisäävän osaamistaan. Tarkastuslautakunta korostaa myös kaupungin konsernijohdossa yhtiöiden substanssin erityisosaamisen tarvetta ja tarvittaessa myös ulkoisuuden osaamisen hyödyntämistä.

7.2. Opetuslautakunta

Taulukko 1

	Salon nettokustannus (1000 €)	Vertailukuntien keskiarvo (1000 €)
Varhaiskasvatus	475	492
Esiopetus	46	62
Perusopetus	940	915
Lukio	130	112
Liikunta/ulkoilu	115	128
Kirjasto	59	61
Kulttuuri	26	88
Nuorisio	33	26
Muu op	49	84

Oheinen kuvaaja kuvaa Salon ja vertailuun valittujen kuntien keskiarvon mukaista nettokustannusta asukasta kohti opetus- sekä vapaa-ajanlautakunnan alaisissa toiminnoissa. Tiedot ovat vuoden 2021 tilinpäätöksestä, sivistyspalvelujen tulokortista ja perustuvat Kuntaliiton tilastotietoihin vuodelta 2020. Kuntaliiton toimittamien tilastotietojen mukaan vertailukunnat ovat Hämeenlinna, Kotka, Kouvola, Mikkeli, Rauma ja Seinäjoki.

Varhaiskasvatuspalvelut

Salon on ollut mukana Opetus- ja kulttuuriministeriön maksuttoman kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa elokuusta 2021 alkaen. Kokeilun on tarkoitus kestää toukokuun 2024 loppuun asti. Salossa kokeilutoimintaan osallistuu kuusi esiopetusta järjestävää päiväkotia. Elokuussa 2021 alkaneissa koeryhmissä aloittivat vuonna 2016 syntyneet lapset. Muut vuonna 2016 syntyneet lapset toimivat kokeilun verrokkiryhmänä. Salon kaupunki on päättänyt järjestää verrokkiryhmään kuuluville lapsille maksutonta viisivuotiaiden varhaiskasvatusta päiväkoideissa. Viisi- ja kuusivuotiaiden lasten osallistumisaste on 98,8 prosenttia.

- ➔ Tarkastuslautakunta nostaa esiin positiivisena huomiona, että kaupunki näillä toimilla edistää esiopetuksen laajennuskokeilun ulkopuolelle jääneiden lasten yhdenvertaisuutta, millä on erityisesti merkitystä perheille, joissa on pienet tulot ja/tai useampia päivähoitokäisiä lapsia.

Valtuusto on määritellyt yksityisen varhaiskasvatuksen osuudeksi 25 % palvelutuotannosta. Tämä tavoite on selkeästi alittunut, yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on 15,65 % palvelutuotannosta.

- ➔ Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tavoitteen selkeään alittumiseen ja suosittaa tarkempaa selvitystä siihen liittyvistä syistä. Selvityksessä tulisi myös arvioida tavoitetason realistisuutta ja sitä voidaanko kaupungin toimenpiteillä tosiasiallisesti asiaan vaikuttaa.

Perusopetuspalvelut

Uusi oppivelvollisuuslaki (1214/2020) tuli voimaan 1.8.2021. Sen myötä oppivelvollisuus laajeni 18 ikävuoteen asti ja toisen asteen opiskelusta oppimateriaaleineen tuli opiskelijalle maksutonta. Oppivelvollisuuden laajentamisen tavoite on nostaa koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutusasteilla, kaventaa oppimiseroja sekä kasvattaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja lasten ja nuorten hyvinvointia.

Oppivelvollisuuden laajentuminen on merkinnyt kunnalle uusia tehtäviä ja velvoitteita ja kiireää aikataulua uudistuksen toteuttamisen suhteen. Keskeisimpiä lisäkustannuksia syntyy mm. oppimateriaaleista, tutkintomaksuista, työvälineistä sekä hankinnasta, huollosta ja ylläpidosta. Lainsäädännön kautta tulevien keskeisten toimintaympäristön muutokset ja kustannukset tulevat näkymään täysimääräisesti vasta tulevina vuosina, jolloin pystytään arvioimaan myös koulutuksen tuottoa opiskelijalle, yhteiskunnalle ja julkiselle taloudelle. Kustannukset realisoituvat heti, mutta hyödyt tulevat vasta pidemmän ajan kuluessa.

- ➔ Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että oppivelvollisuuden laajentumisesta aiheutuvia kustannuksia seurataan tarkasti.

Märynummen päiväkotit ja alakoulu yhteisötiloineen vihittiin käyttöön marraskuun lopulla. Perniön koulukeskuksen rakennustyöt ovat edenneet aikataulussa ja uudet tilat ovat tulossa käyttöön syyslukukaudeksi 2022.

- ➔ Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kouluinvestoinnit ovat edenneet suunnitellusti. Asialla on merkitystä esimerkiksi kaupungin vetovoimatekijänä lapsiperheille.

Nuorisopalvelut

Opetuslautakunta on tilinpäätöksessään nostanut esiin riskeinä ja epävarmuustekijöinä koronapandemian vaikutuksen lasten ja nuorten hyvinvointiin. Isolla osalla nuorista nähdään olevan hyvinvointiin liittyviä haasteita samanaikaisesti, kun ennaltaehkäiseviä palveluja on supistettu koronatilanteen johdosta ja etäopiskelusta on aiheutunut oppimisvajetta osalla opiskelijoista. Opetuslautakunta on tilinpäätöksessään nostanut esiin riskeinä ja epävarmuustekijöinä koronapandemian vaikutuksen lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Vuoden 2021 aikana valmistui uusi Lasten nuorten ja perheiden hyvinvointisuunnitelma, jonka tavoitteena on edetä Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallin mukaisesti. Malli on kunnille tarkoitettu työväline ja se on kunnille maksuton. Malli auttaa kuntaa tekemään lasten hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja kunnan hallinnossa ja lasten arjen palveluissa. Mallilla varmistetaan, että erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten oikeudet toteutuvat.

- ➔ Tarkastuslautakunta näkee positiivisena, että lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät asiat ovat olleet esillä opetuslautakunnassa useaan otteeseen vuoden aikana ja että kaupunki on hakeutunut ja hyväksytty Unicefin lapsiystävällinen kunta-malliin.
- ➔ Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki tekee konkreettisia toimenpiteitä ja seuraa näiden toimien tuloksellisuutta lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, koska nuorten pahoinvointi ja syrjäytyminen on yhteiskunnallisesti merkittävä ongelma, jolla on lukuisia kerrannaisvaikutuksia.

Musiikkiopisto

Pandemiatilanne vaikutti myös vuoden 2021 aikana musiikkiopiston toimintaan. Musiikkiopistossa kehitettiin digiosaamista ja sähköistä toimintakulttuuria ”Digistä virettä”-hankkeen myötä.

Lukiokoulutus

Salon kaupunki sai Opetushallituksen myöntämän valtionavustuksen koronapandemian vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 2021 – 2023. Avustus on kohdistettu tukemaan lukiokoulutuksen järjestäjiä pitkittyneen koronatilanteen johdosta tarvittaviin tukitoimiin, joilla vahvistetaan hyvinvointia ja paikataan oppimisvajeita. Korona-avustuksella palkattiin yhteisöpedagogi, lisättiin opinto-ohjauksen tunteja, tukiovetusta sekä toteutettiin opiskelua tavanomaista pienemmissä ryhmissä.

7.3. Kaupunkikehityslautakunta

Maankäyttöpalvelut

Maankäytön suunnitteluun liittyvä palvelutarve on lisääntynyt ja esimerkiksi poikkeamisten määrä on ollut huomattavasti normaalia suurempi. Tämä yhdessä rajallisen henkilöstöresurssin kanssa on johtanut siihen, että yksikön voimavaroja ei riittävästi pystytä kohdentamaan varsinaiseen kaavoitustyöhön. Myös rekrytointihaasteet ovat tällä toimialalla vaikeuttaneet henkilöstöresurssin täydentämistä.

- ➔ Tarkastuslautakunta esittää huolensa kaavoituksen resurssien riittäväydestä, koska tämä vaikuttaa suoraan kaupungin elinvoimaan ja kehittämistyöhön.

Yleisten alueiden ylläpito ja kehittäminen

Kohonneet materiaalikustannukset vaikuttavat merkittävästi palvelualueen toimintaan. Sääolosuhteet ovat olleet aiempaa kovemmat ja kunnossapidon määrärahat ovat tästä syystä ylittyneet. Näistä syistä kehittämishankkeita ei ole täysimääräisesti pystytty toteuttamaan esimerkiksi liikenneturvallisuuteen liittyen.

Tilapalvelut

Tilapalveluissa toiminta on ollut aktiivista niin uudis- kuin korjausrakentamisenkin osalta. Jo vuoden 2020 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta totesi, että systemaattinen toimintamalli sisäilma-asioissa on tuottanut hyviä tuloksia ja toiminta on jatkunut edelleen. Myös yhteistyö työsuojelun kanssa on ollut aktiivista sisäilma-asioden osalta.

Salo on mukana Energiatehokkuussopimuksessa kaudella 2017-2025. Tähän liittyen on tehty muutoksia öljylämmöstä maalämpöön ja parannettu mm. ilmanvaihtokoneiden energiatehokkuutta. Laskennallinen CO₂-päästöjen määrä on laskenut merkittävästi. Tarkastuslautakunta pitää työtä merkittävänä niin ilmaston kuin myös taloudellisten näkökulmien kannalta.

Tarkastuslautakunta on aiempina vuosina esittänyt huolensa kaupungin kiinteistöjen korjausvelan määrästä. Tilapalveluiden tilinpäätöstiedoissa on havaittavissa, että vuoden aikana on toteutettu lukuisia saneeraus- ja korjaushankkeita. Tilapalveluilla on ollut käytettävissä rajallinen henkilöstöresurssi johtuen eläköitymisestä ja pitkistä sairauspoissaoloista.

- ➔ Kaupungin kiinteistömäärä on laajuudeltaan niin merkittävä, että palvelualueen resursointia tulee arvioida, jotta kiinteistöjen kunnossapidosta pystytään huolehtimaan riittävästi. Tarkastuslautakunta katsoo, että rajallisista henkilöstöresursseista huolimatta myös korjausvelan määrään ja kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota.

Ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelut

Siivous- ja puhtaanapito on noussut keskiöön koronan myötä aivan toisella tavalla kuin aikaisemmin. Merkilläpantavaa on, että ravitsemis- ja puhtaanapitopalveluissa työmäärä on huomattavasti lisääntynyt koronan takia mm. hygienian suhteen sekä ruokakassijakojen takia. Puhtaanapitopalveluihin oman haasteensa tuo rekrytoinnin ongelmat. Henkilökuntaa on hyvin vaikeaa saada ja tämä edelleen kuormittaa vakituista henkilökuntaa.

Henkilöstöraportin mukaan sairauspoissaolot ovat kaupunkikehityspalveluissa lähes edellisen vuoden tasolla, jopa hieman laskeneet. Ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelu on ammattiala, jossa isot luvut tuki- ja liikuntaelinsairauksissa aiheuttavat sairauspoissaoloja ja mahdollisesti uudelleensijoitustarvetta. Tiivis yhteistyö työterveyshuollon, työsuojelun ja henkilöstöosaston kanssa on todettu hyväksi ja toimivaksi tavaksi.

Liikennepalvelut

Toimivilla liikenneyhteyksillä ja liikkumispalveluilla on keskeinen merkitys kuntalaisille. Joukko- ja palveluliikennettä on kehitetty ja siihen on taloudellisesti panostettu merkittävästi. Kaupunkikehityslautakunta päätti vuonna 2021 perustaa työryhmän, johon nimetään edustajat lautakunnasta, viranhaltijoista ja kaupunginhallituksesta ja jonka osallistumis pohjaa on myöhemmin laajennettu. Työryhmän tavoitteena on löytää kustannustehokas ja asukasystävällinen runko- ja muu joukkoliikennelinjasto sekä kehittää datan keräämisen tapoja mahdollistamaan joukkopalveluliikennepalvelujen jatkuva kehittäminen.

- ➔ Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että joukko- ja palveluliikennettä kehittämään on perustettu erillinen laajapohjainen työryhmä, johon on nimetty myös nuorisovaltuuston edustaja edustamaan nuoria, jotka muodostavat valtaosan kaupungin joukkoliikenteen käyttäjäkunnasta.

Liikennepalveluissa on merkittäväksi riskiksi ja epävarmuustekijäksi nostettu kuljetusten kustannuskehitys. Vallitsevassa tilanteessa voi arvioida kustannusten nousun tulevan toteutumaan jopa ennakoitua suurempana.

- ➔ Kaupungin tulee poliittisessa päätöksenteossa tehdä selkeästi liikennepalveluiden laajuuteen ja kattavuuteen liittyvät päätökset, jotta liikennepalvelut voivat tehdä kehittämistyötään suunnitellusti.

7.4. Rakennus- ja ympäristölautakunta

Rakennus- ja ympäristövalvonta

Salon kaupungin uusi rakennusjärjestys astui voimaan 1.2.2021 alkaen. Uudessa rakennusjärjestyksessä esimerkiksi pienempien rakennushankkeiden lupakynnystä nostettiin ja ilmoitusmenettelystä luovuttiin. Tarkastuslautakunta on useana aiempana vuonna ottanut kantaa rakennuslupien käsittelyaikojen pituuteen. Vuoden 2021 osalta tarkastuslautakunta toteaa positiivisena muutoksena, että rakennusvalvonnan kaikkien lupien tilastollinen keskipäätely-aika lyheni 32 vuorokaudesta 26 vuorokauteen.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että Märynummen tuulivoimaloiden ongelmia on käsitelty jo vuodesta 2014 alkaen ja edelleen asiat ovat osin kesken vuoden 2021 päättyessä. Kantelijoiden tyytymättömyys kohdistuu meluhaitan selvittämisen osalta viranomaisten viivyttelyyn ja toimimattomuuteen asian selvittämiseksi.

- ➔ Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota asian käsittelyn pitkittymiseen. Kuntalaisten luottamus päätöksentekijöiden toimintaan on laajojen valituskierrosten aikana vaarantunut.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan käsittelyssä on säännöllisesti kiinteistöjen ja niiden ympäristön siistimiseen liittyviä asioita. Epäsiisti ympäristö vaikuttaa kaupunkikuvaan ja on naapurustolle harmillinen asia. Tarkastuslautakunta pitää näiden asioiden edistämistä ripeässä aikataulussa tärkeänä kuntalaisten viihtyvyyden ja yleisen kaupunkikuvan siisteyden kannalta.

Ympäristönsuojelu

Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista on toteutettu vain 34 prosenttia. Toiminnassa on priorisoitu lupien valmisteluun, jotta yrittäjien toimintaedellytykset säilyvät. Resurssoinnissa tulee arvioida myös valvontaan liittyviä toimia, jotta ne saadaan pitkällä tähtäimellä hoidetuksi tavoitteen mukaisesti.

Ympäristöterveydenhuolto

Valvontasuunnitelmat edellyttävät tietyntäsoista resurssointia, jotta ne pystytään toteuttamaan. Rekrytointivaikeuksien vuoksi henkilöstömäärässä on ollut vajeita, josta puolestaan on seurannut vaikeus toteuttaa valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten määrää.

Rekrytointihaasteet ovat kuormittaneet myös eläinlääkintähuoltoa. Sijaisten rekrytointi on ollut haasteellista ja resurssivajaus on ollut niin praktikoiden kuin valvontaeläinlääkäreiden viroissa. Rekrytointihaasteet työllistävät ja kuormittavat merkittävästi olemassa olevan henkilöstön jaksamista.

Maaseutupalvelut

Maaseutupalvelut hallinnoivat maksajavirastosopimuksen mukaisesti maataloustukien maksatusta. Henkilöstön vaihdokset ja vähäiset henkilöstöresurssit aiheuttavat haasteita tukien yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Maatalouslomituspalvelut

Salon alueen lomituspalvelujen hallinnointi siirtyy Vehmaan kunnalle vuoden 2022 alusta ja siirtoon liittyvät tehtävät ovat työllistäneet lomituspalveluita.

7.5. Vapaa-ajan lautakunta

Taide- ja kulttuuripalvelujen runsaus ja moninaisuus lisää myös kaupungin elin- ja vetovoimaa sekä kuntalaisten hyvinvointia. Pandemiatilanteesta huolimatta kaupungissa on taide- ja kulttuuripalvelujen osalta toteutettu runsaasti tapahtumia ja merkittäviä uusia toteutusmuotoja. Näistä voidaan mainita esimerkkinä kulttuuritila Näkkärin ohjelmatoiminta, kulttuurikasvatussuunnitelma Nappulan pilotointi, striimattuja kulttuuriklubeja, sähkökaappien maa- lausprojekteja ja monia muita korona-ajalle sopivia tapahtumia. Nappula on varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen oppilaille suunnattu kulttuurikasvatussuunnitelma, joka vie lapset ja nuoret matkalle kulttuurin ja taiteen maailmaan tarjoamalla kulttuurikasvatussisältöjä. Näkkäri taas on taiteen- ja kulttuurin monitoimitila, jossa tapahtumia tuottavat kansalaisopisto, yleiset kulttuuripalvelut, kaupungin muut toimialat sekä salolaiset yhdistykset ja toimijat.

➔ Tarkastuslautakunta toteaa positiivisena, että kaupungin omat kulttuurituottajat ovat koordinoineet kulttuuriin liittyvää toimintaa ja kulttuurikumppaneitten ja monien muiden kanssa kasvava yhteistyö onkin ollut hyvää ja näkyvää.

Kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä taide- ja kulttuurikentän toimijoiden kanssa ja kulttuuripalveluita tuotetaan sekä avustuksin että ostopalveluna. Salossa kuitenkin käytetään kulttuuripalveluihin 3,2 milj. euroa vähemmän kuin vertailukunnissa keskimäärin. Kulttuuritoiminta perustuu yhdistysten toimintaan ja myös tämän toiminnan jatkuvuus tulee turvata.

Tarkastuslautakunta kannustaa vapaa-ajan lautakuntaa arvioimaan kulttuuritoimintaa Salossa niin, että se on mahdollisimman laajaa ja monipuolista.

Museot

Paikallismuseot ovat suuren haasteen edessä, esineiden säilytysolosuhteet ovat huonot ja esineistö on hajallaan.

Perniön museolle myönnettiin vuoden 2021 Varsinais-Suomen museoteko -tunnustuspaikinto perusteellisesta ja museon perinteitä kunnioittaen tehdystä uudistamisesta. Perusnäyttely on uusittu, sisäremontteja suoritettu ja kokoelmia on kartutettu. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että alueellisia museoita on näin huomioitu.

Museopalveluiden uusi tilikartta otettiin käyttöön vuonna 2021. Tilikartan avulla kerätään ja tuotetaan tietoa, jota hyödyntämällä voidaan ohjata ja suunnitella tulevaa toimintaa.

Salon taidemuseo Veturitalli

Vaikka näyttelyiden määrä on ollut pienempi, ne ovat olleet kuitenkin erittäin laadukkaita. Kävijämäärä on ollut kohtuullinen pandemiatilanteesta huolimatta. Ovensuukyselyn mukaan Salossa vierailee Veturitallissa Salon ulkopuolisia vierailijoita yli 60 prosenttia. Veturitalli onkin vakiinnuttanut paikkansa Suomen tämän kokoisten museoiden joukkoon monipuolisella näyttelytarjonnalla. Taiteen ja kulttuurin hyödyntäminen koetaankin erittäin tärkeäksi kaupungin elin- ja vetovoiman ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämässä.

Kansalaisopisto

Kurssitoiminta oli keskeytyneenä lähiopetuksen osalta aikuisilta aina toukokuun alkupuolelle asti, mikä näkyi osallistujamäärän selvänä vähenemisenä. Kansalaisopisto toteutti kuitenkin uutena toimintana kevät- ja kesälukukauden, joka osaltaan sai paikattua alkuvuoden sulkua.

Koronapandemian seurauksena opiston valmiudet toteuttaa opetusta niin pedagogisesti kuin teknisestikin monipuolisia menetelmiä käyttäen ja mahdollisimman monen osallistujan osallistuminen huomioiden ovat merkittävästi parantuneet menneen vuoden aikana. Pedagogiikkaa kehitettiin erityisesti etäopetuksen osalta.

Kirjastopalvelut

Vaski-kirjaston käyttöjärjestelmä vaihdettiin touko-kesäkuussa. Kirjastot suljettiin vaihdoksen aikana, mutta suurin osa kirjastojen e-aineistosta oli asiakkaiden käytettävissä. E-kirjojen käyttö kasvoikin vuonna 2021 melkein 8 000 lainauskerran verran verrattuna vuoteen 2020. Lähikirjastojen ja kirjastoauton lainaukset kasvoivat edellisestä vuodesta. Asiakkaita kävi pandemian takia kaiken kaikkiaan vähemmän verrattuna aikaisempaan, mutta kokonaisuutena kirjastopalveluiden käyttöasteessa ei ole tapahtunut radikaalia vähenemistä.

Kirjastoverkkoselvityksen asiakaskysely teetettiin syksyllä. Kyselyyn vastasi 727 asiakasta ja vastauksista ilmeni, että kirjasto on edelleen kaupunkilaisille erittäin tärkeä ja kirjastopalveluilla on merkitystä kuntalaisten hyvinvointiin. Asiakaskyselyn tietoa kyetään käyttämään edelleen palvelujen kehittämiseen ja kohdentamiseen.

Vuonna 2020 alkanut Lukeva Salo -hanke jatkui vuonna 2021. Tavoite oli luoda työtapoja ja menetelmiä, joilla lapsia ja nuoria innostetaan lukemaan. Lukeva Salo -hankkeessa toimitaan laajasti eri toimijoiden kesken. Hankkeessa hyödynnettiin erilaisia tietotekniikan sovellutuksia ja välineitä. Koska lähitapaamisia ei voitu pandemian takia suunnitellusti järjestää, järjestettiin tapahtumia etäyhteyksien avulla sekä tallentamalla niitä. Tallenteita jaettiin kouluille, jotka eivät pystyneet osallistumaan tapahtumaan. Hanke jatkuu vuonna 2022.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluissa kehittämistyötä vaikeuttaa paitsi resurssien vähyys, myös laaja-alaisen tiedon puute kuntalaisten koetusta terveydestä ja hyvinvoinnista. Päätöksenteon tueksi tarvitaan koottua tutkimustietoa, jotta tarvittavia toimenpiteitä osataan suunnata mahdollisimman vaikuttavasti. Kattavasti tietoa saadaan vain koululaisten osalta.

Liikuntaneuvontaa on jouduttu siirtämään tai perumaan. Liikuntaneuvontaan etäohjaus soveltuu huonosti. Jatkossa kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen ja ennaltaehkäisevä toiminta on entistä merkittävämmässä roolissa.

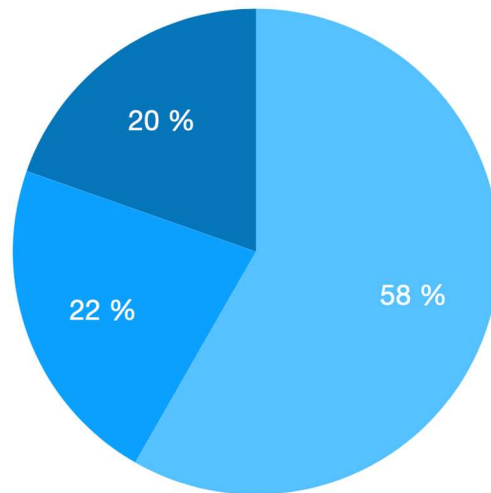
Liikuntatilojen vuorojen haun yleisiä periaatteita on käsitelty vapaa-aikalautakunnassa joulukuussa 2021. Asia käsiteltiin uudelleen vuoden 2022 puolella, jotta kaikilla halukkailla seuroilla oli mahdollisuus antaa oma vastine asiaan. Tarkastuslautakunta toteaa, että kuulemiset tulee suorittaa laajasti, jotta kaikkien kanta tulee huomioiduksi.

8. VUODEN 2021 ARVIOINTIKOHTTEET

8.1. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut

Sosiaali- ja terveyslautakunnan talous

Sotelautakunnan alaisten
nettotoimintakulujen jakautuminen
Salossa 2021

● Terveyspalvelut   ● Sosiaalipalvelut   ● Vanhuspalvelut

	Nettokustannus €
Terveyspalvelut	113 375 096
Sosiaalipalvelut	43 034 629
Vanhuspalvelut	38 171 467

Sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarvio alittui noin 7,6 miljoonaa euroa. Talousarvion toteumaan toimintavuoden aikana vaikutti merkittävästi koronapandemian aiheuttamat ennakoimattomat toimintakulut sekä toisaalta myös valtion maksamat kustannuskorvaukset, joita ei ollut talousarviossa voitu huomioida. Toimintatuottoja toteutui n. 7,8 miljoonaa euroa talousarviovarausta enemmän. Talousarvion näin merkittävä alittuminen sosiaali- ja terveyspalveluissa on poikkeuksellista.

Investoinnit

Salon sairaalahanke 2023

Vuoden 2021 sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta talousarviossa oli vain yksi investointi: Salon sairaala 2023 (2021–2027). Hankkeelle varattu 400 000 euron suunnittelumääräraha varaus jäi

käyttämättä, koska Sosiaali- ja terveysministeriö antoi joulukuussa 2021 ratkaisun, jonka mukaan hankkeen arviointi ja toteutus siirtyy tulevan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ratkaistavaksi.

- ➔ Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä, että Salon sairaalan hanke etenee. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että Salon sairaalan uudistamisen ja rakennusprojektin edistämisen lisäksi on tärkeää varmistaa Salon sairaalan pysyminen toisena alueen päivystävänä sairaalana. Kyseessä on yksi Salon kaupungin strategian kärkihankkeista, johon liittyvä edunvalvontatyö vaatii erityistä panostusta.

Koronapandemia

Koronapandemiasta johtuen henkilöstöä on jouduttu ajoittain kohdentamaan eri toimintojen välillä. Tämä on näkynyt odotusaikojen pidentymisenä varsinkin kiireettömiin palveluihin päässä. Myös hoito- ja palveluketjujen kehittäminen on osittain hidastunut.

Rokotus- ja jäljitystoimia on pystytty tekemään pääosin oman työvoiman voimin ja työvoiman vuokraukseen on tukeuduttu vain poikkeustilanteissa. Tällä on ollut vaikutusta henkilöstöku- lujen suhteellisen maltilliseen kasvuun. Samalla on väistämättä syntynyt hoitovelkaa, joka vaikuttaa tulevien vuosien toimintaan.

Koronapandemialla on ollut merkittävä vaikutus terveyspalveluiden vuoden 2021 palvelutuotantoon. Lisäksi pandemialla on ollut suoria vaikutuksia henkilöstön saatavuuteen sairauspoissaolojen ja karanteenimääräysten vuoksi.

Tarkastuslautakunta nostaa esiin, että koronarokotuksen organisoiminen ja toteuttaminen ovat toimineet kaupungissa erittäin mallikkaalla tavalla.

Strategian toteuttaminen sosiaali- ja terveyslautakunnan alaisissa palveluissa

Strategia on osassa organisaatiota koettu hyvin omaa työtä tukevaksi, kun taas osassa yksiköistä strategia koetaan vieraaksi.

Tuloskortit on koettu henkilöstön keskuudessa hankaliksi ja ne sisältävät ympärilyöreää tietoa, eivätkä sellaista käytännön tason konkreettisia toimenpiteitä, mitä toivottaisiin. Tavoitteiden tulee olla sellaisia, joita pystytään objektiivisesti arvioimaan ja mittaamaan.

- ➔ Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana sitä, että kaupungin strategia koetaan osin vaikeasti ymmärrettävänä ja sitä ei pystytä viemään käytännön tasolle. Strategian ja tuloskorttien selkeyttämiseen tulee kiinnittää tarkempaa huomiota, jotta strategia siirtyy käytäntöön.

Kaupunki on pyrkinyt ratkaisemaan rekrytointiongelmia muun muassa kesäsjajaisten rekrytointikampanjan, sijaispoolin perustamisen, oppisopimuskoulutuksen ja perehdytyksen kehittämisen avulla. Nämä toimenpiteet ovat onnistuneet vain osittain. Kaikkia avoinna olevia vakansseja ei ole saatu täytettyä, koska niihin ei ole ollut hakijoita, eikä sijaispoolista saatu toivottua apua lyhytaikaisten poissaolojen korvaamiseen.

- ➔ Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että henkilöstövajaus ja sen aiheuttamat seuraukset nostavat kaupungin toimintakustannuksia ja vaikeuttavat pahimmillaan palvelu-

tuotantoa. Pitkään jatkuessaan henkilöstövajaus johtaa myös työntekijöiden ylikuormittumiseen, sairastavuuteen ja vaihtuvuuteen, mikä heikentää henkilöstötilannetta entisestään.

Vuoden 2021 alussa toteutettiin vielä osa vuonna 2020 päätetystä organisaatiouudistuksesta, jonka seurauksena terveystalouksissa ja vanhustalouksissa helpotettiin ja nopeutettiin lähijohtamisen päätöksentekoa esimiesten täysivaltaistamisella.

Esimiesten työ on hyvin kuormittunutta ja osalla esimiehistä alaisten määrä on suuri. Tarkastuslautakunta toteaa, että asiaan on syytä kiinnittää huomiota siten, että alaisten määrä yhtä esimiestä kohti on hallittavissa. Lisäksi esimiesten työaika menee moniin muihin hallinnollisiin tehtäviin.

- ➔ Tarkastuslautakunta arvioikin, että osin toimistohenkilöstön tai muun hallinnollista työtä tekevän henkilöstön palauttaminen yksiköihin voisi huomattavasti tehostaa toimintaa ja vapauttaa esimiesten työtä johtamiseen ja myös toiminnan kehittämiseen.

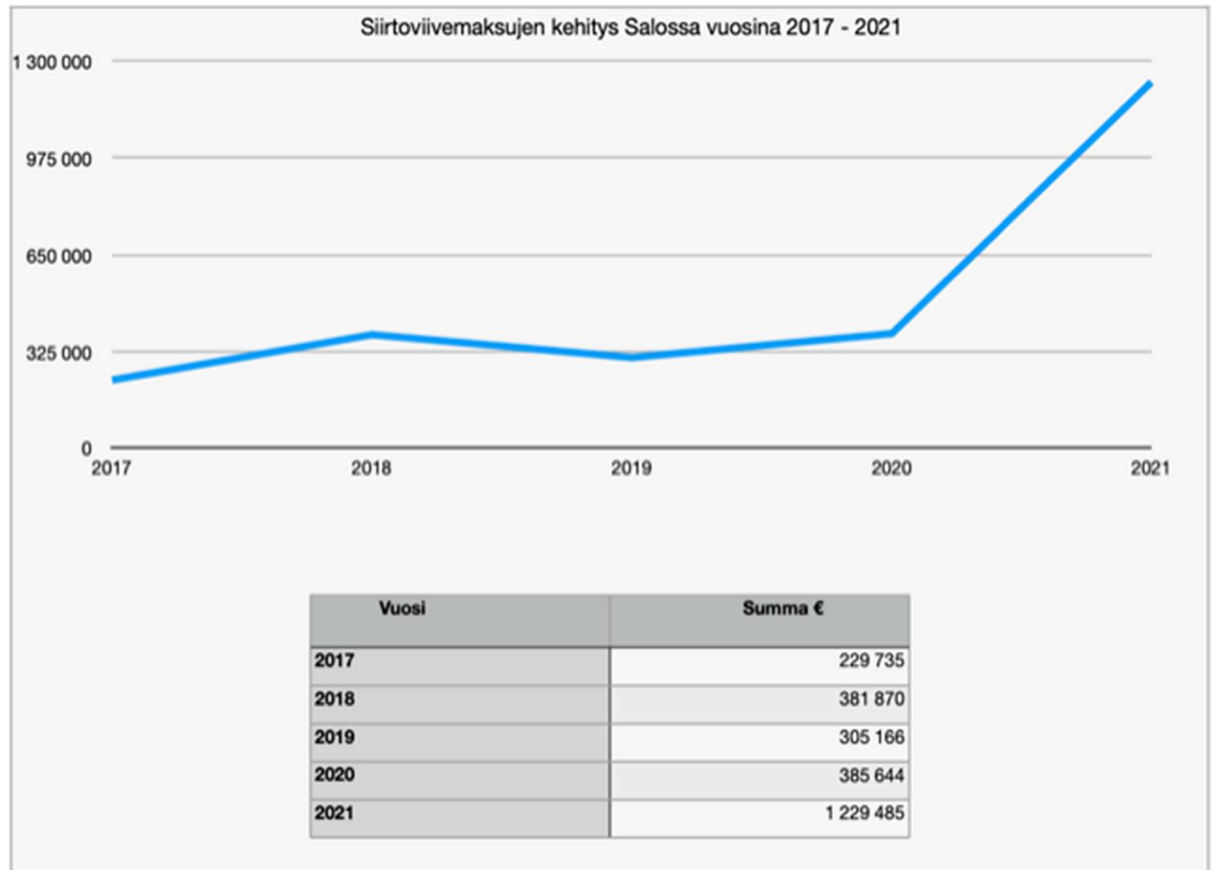
8.1.1. Avoterveydenhuolto

Pandemia on haastanut vuodelle 2021 asetettujen tavoitteiden toteuttamista toiminnan painopisteen siirryttyä pandemian leviämisen ehkäisemiseen ja sairastuneiden hoitoon. Koronapandemiasta sekä henkilöstön saatavuuden ongelmista johtuen palveluiden tuottamisen henkilöstöä on jouduttu ajoittain kohdentamaan eri toimintojen välillä.

- ➔ Tarkastuslautakunta nostaa esiin positiivisena huomiona, että terveystalouksissa on osaan ja sitoutuneen henkilöstön ansiosta onnistuttu haasteellisesta tilanteesta huolimatta turvaamaan toimintojen jatkuminen ja lakisääteisten määräaikojen noudattaminen.
- ➔ Lautakunta huomauttaa kuitenkin, että tilanne kuormittaa henkilöstöä ja voi pitkään jatkuessaan muodostua riskitekijäksi työssä jaksamiselle.

Siirtoviivepäivät

Siirtoviivepäiviä kertyi toimintavuonna 2021 yhteensä 1421, kun niitä edellisessä vuonna oli 722. Kaupungin maksamat siirtoviivemaksut kohosivat tämän johdosta edellisvuoteen verrattuna noin 840 000 euroa. Viiden viime vuoden tilasto siirtoviivepäivistä osoittaa, että vuosi 2021 on ollut poikkeuksellinen.

Koronapandemia on osaltaan vaikuttanut siirtoviivepäivien kertymiseen, mutta ei yksin selitä sitä. Kysymys on kaupungin tarpeisiin riittämättömästä hoivakotipaikkojen määrästä ja osaltaan myös henkilöstövajauksesta, jotka ruuhkauttavat terveyskeskussairaalan vuodeosastoja.

- ➔ Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kaupungin tulee varmistaa hoitoketjujen toimivuus kiinnittämällä huomiota jatkohoitopaikkojen ja niitä varten tarvittavan henkilöstön riittävyyteen.

8.1.2. Lääkinnällinen kuntoutus

Hoitotakuussa pysyminen on ollut ajoittain vaikeaa aikuisten toimintaterapiassa ja fysioterapiassa. Salossa erityisen onnistunutta toimintaa on ollut pitkäaikaistyöttömien toiminta- ja työkykyyn liittyvä arviointitoiminta, josta on oltu valtakunnallisestikin kiinnostuneita.

- ➔ Tarkastuslautakunta arvioi yksikön toiminnan olevan hyvin organisoitua.

8.1.3. Kotisairaala ja päivystys

Kotisairaalan toiminta koostuu kotona tehtävästä akuutista, lyhytaikaisesta ja tehostetusta sairaanhoidosta sekä saattohoidosta. Kotisairaala toimii koko Salon alueella ja tarjoaa erikoissairaanhoidon ja sairaalatason hoitoa kotiin. Kotisairaala tekee aktiivista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Yksi sairaanhoitaja työskentelee vanhuspalveluiden kotitiimissä lyhytaikaisissa kotiutustilanteissa.

TYKS akuutin kanssa on tehty ja kehitetty edelleen päivystysyhteistyötä. Päivystyksen osalta tavoitteena on kiireellisen hoidon asiakkaiden oikea-aikainen hoitaminen oikeassa paikassa. Tarkastuslautakunta toteaa, että päivystyspalvelun tarjoaminen on erittäin tärkeää sekä toiminnallisesta että taloudellisesta näkökohdasta tarkasteltuna.

- ➔ Tarkastuslautakunta toteaa, että kotisairaalan resursseihin tulee tulevaisuudessa kiinnittää erityistä huomiota, koska kotisairaalan palveluilla voidaan mahdollisesti välttää osastohoito kokonaan tai ainakin lyhentää sitä, kun voidaan tukea asiakkaan varhaista kotiutumista. Jatkohoitoaikojen riittämättömyys tulee edelleen nostamaan kotisairaalan palvelujen tarvetta.
- ➔ Tarkastuslautakunta toteaa, että pitkistä välimatkoista ja alaan liittyvistä muista haasteista huolimatta toimintaa on pystytty organisoimaan hyvin.

8.1.4. Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuollossa on pystytty lisäämään aiempaan vuoteen verrattuna hoitokäyntejä, jonka avulla osaltaan on saatu purettua koronapandemian aiemmin aiheuttamaa hoitovelkaa. Suun terveydenhuollossa myös yksityisiltä palveluntuottajilta hankittu palvelu on auttanut tilannetta.

Hammashoitajien rekrytointiongelmat vaikuttavat laajasti toimintaan, koska kaikkia lääkäri-avokansseja ei mahdollisesti pystytä täyttämään, koska ei ole työpariksi tarvittavaa hammashoitajaa.

8.1.5. Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Perustason mielenterveyspalveluita toteutetaan melko laaja-alaisesti huomioiden aikuisväestön mielenterveystarpeita. Tavoitteena on asiakkaan aseman vahvistaminen sekä palveluiden oikea-aikainen saatavuus psykiatrisen lääketieteellisen, hoitotyön kehittämisen sekä kuntouttavan mielenterveystyön avulla. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatiota pyritään parantamaan edelleen. Erityisiä haasteita toimialalla on pätevän henkilöstön rekrytointi sekä henkilöstön vaihtuvuus. Nämä ovat vaikuttaneet myös palvelujen kehittämiseen, mutta ongelma on palvelualueella tiedostettu ja henkilöstön vastuisiin ja tehtäväkuvien selkeyttämiseen tullaan kiinnittämään huomiota. Lakisääteinen Päihdekorvaushoito ja sille asetetut aikarajat ovat kuitenkin toteutuneet asetettujen säädösten mukaisesti.

- ➔ Tarkastuslautakunta toteaa, että erityisesti matalan kynnyksen palveluiden saatavuus tulisi taata, jotta asiakas tulisi palveluiden piiriin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja haitallisilta kerrannaisvaikutuksilta voitaisiin ehkä välttyä tai niitä voitaisiin vähentää. Mielenterveys- ja päihdetyössä olisi erityisen tärkeää vaikuttaa ehkäisevään työhön, kun tällä hetkellä painopiste on korjaavissa toiminnoissa.

8.2. Vanhuspalvelut

8.2.1. Vanhuspalvelut

Salon vanhuspalveluissa on tietoisesti muutettu palvelurakennetta kotona asumisen suuntaan. Syyskaudella otettiin käyttöön kuntouttava arviointijakso (ARVI), joka oli vanhuspalveluiden palveluohjauksen, kotihoidon ja kotikuntoutuksen yhteinen kehittämiskohde. Arviointijakson aikana edistetään asiakkaan toimintakykyä ja mahdollisimman itsenäistä kotona pärjäämistä. Jakson päättyessä arvioidaan mahdollinen palveluntarve RAI-toimintakykymittaria hyödyntäen.

- ➔ Tarkastuslautakunta pitää kehittämistoimintaa hyvänä ja toivoo, että siihen liittyviä kokemuksia ja saatuja tuloksia arvioidaan jatkossa ja hyödynnetään toiminnan kehittämisessä.

Hoitohenkilöstön sijaisten hankkiminen ja niihin liittyvä hallinnollinen työ vie paljon esimiesten työaikaa. Sijaispoolijärjestely on ollut hyvä keino helpottaa sijaisjärjestelyjen hoitamista. Hoitohenkilöstön rekrytointi on ollut haasteellista myös vanhuspalveluissa ja lisähaaste asiassa tulee olemaan hoitajamitoituksen kasvaminen 0,7:ään. Hoiva-avustajia on koulutettu opisopimuksella ammattiin yhteistyössä Salon ammattipiston kanssa.

8.2.2. Kotihoito

Kotihoidon asiakasmäärä on kasvanut vuoden aikana ja uutena palvelumuotona on otettu käyttöön kotihoidon palveluseteli. Tavoitteena oli helpottaa kotihoidon toimintaa rajallisten henkilöstöresurssien aikana ja mahdollistaa asiakkaille valinnanvapaus. Palvelusetelipalveluntuottajia ilmoittautui vain yksi ja käyttäjiä oli vain muutama, joten uusi palvelumuoto ei toteutunut.

- ➔ Tarkastuslautakunta pitää palveluseteliä hyvänä vaihtoehtona kotihoidon tarjonnassa.

Lääkkeiden koneellisen annosjakelun käyttöönotto on vapauttanut työaikaa varsinaiseen asiakastyöhön. Tarkastuslautakunta pitääkin hyvänä teknologian hyödyntämistä ja työpanoksen ohjaamista asiakastyöhön.

Työhön perehdyttäminen on erityisen tärkeää kotihoidossa. Toiminta on haasteellista yksiköissä, joissa on paljon sijaisia, koska perehdytystarve on jatkuvaa. Henkilöstöpula vaikeuttaa myös osaltaan toimintaa.

8.2.3. Ympäri vuorokautinen hoito

Salossa on pitkään valmisteltu vanhuspalveluiden tilaratkaisuja. Ympäri vuorokautisessa hoivassa on kaupungin omia paikkoja tällä hetkellä 396 kappaletta. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että tilaratkaisut ovat edenneet niin IoT Campuksen kuin Senioritalo-hankkeen osalta. Paikkoja tarvitaan myös jatkossa lisää, joten hyvinvointialueen valmistelussa tulee pyrkiä vaikuttamaan myös Salossa sijaitseviin hoivapaikkoihin.

Omaishoidossa olevia oli vuoden aikana 513 henkilöä. Omaishoidon lakisäätteen valmistus on koettu hyvin tarpeelliseksi. Kotihoidon lisääntyessä tulee huomioida myös tarpeellisten tukimuotojen tarjoaminen omaishoitajille.

8.3. Sosiaalipalvelut

Aikuisten palvelut

Sosiaalipalveluissa on toteutettu organisaatiouudistus, joka saatiin valmiiksi hallinnossa vuoden 2021 alussa. Tällöin perustettiin aikuissosiaalityön päällikön virka. Kehittämistyötä on jatkettu asiakasosallisuutta lisäämällä ja se on onnistunut vaihtelevasti johtuen koronapandemian aiheuttamista haasteista ja henkilöstön vaihtuvuudesta.

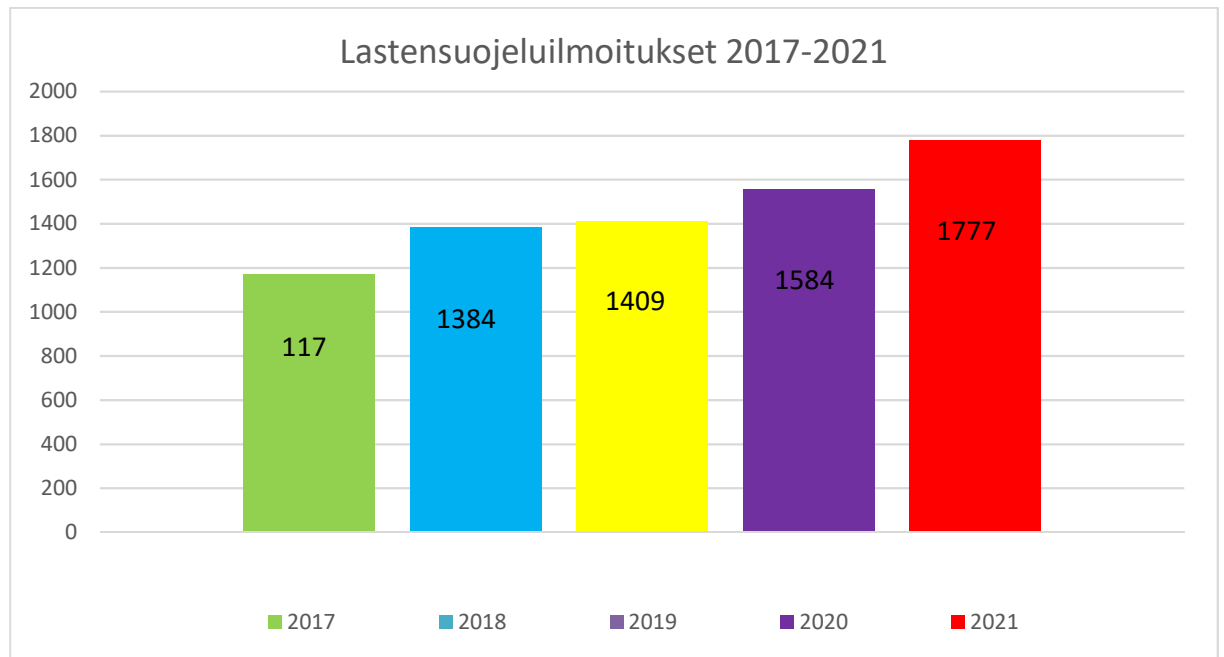
Sosiaalipalveluissa kokonaisuutena toimintaa haastaa merkittävästi henkilöstön vaihtuvuus ja saatavuusongelmat. Henkilöstön vaihtuvuus aiheuttaa välillisiä kustannuksia ja katkoja asiakkaiden palveluketjuihin.

Vammaisten palvelut

Vammaispalveluiden asiakasmäärä on vuoden aikana kasvanut ja vammaispalveluissa asiakkaille tehtävien päätösten määrä on kasvanut. Kehitysvammahuollon talousarvion suurimmat kustannusten kasvut olivat palveluiden ostoissa ja kuljetuspalveluissa. Kuljetuskustannusten nousun selittäviä tekijöitä ovat uudet asiakkaat ja poikkeavat kuljetusjärjestelyt työ- ja päivätoiminnassa. Koronapandemiasta johtuen asiakkaat ovat käyneet toiminnassa portaittain, joka on lisännyt kustannuksia.

Perheiden palvelut

Vuoden 2021 aikana lasten ja perheiden sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden ja lastensuojelun asiakasmäärät ovat nousseet. Myös lastensuojeluilmoitusten määrät ovat jatkaneet kasvuaan.

- ➔ Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota lastensuojelun asiakasmäärien ja lastensuojeluilmoitusten kasvavaan määrään. Kiireellisten sijoitusten ja avohuollon sijoitusten määrä on puolestaan vähentynyt. Tärkeätä on analysoida vähennyksen syitä.

Yksityisten sosiaalipalveluiden valvontaa on toteutettu valvontasuunnitelman mukaisesti, huolimatta niukoista resursseista.

- ➔ Tarkastuslautakunta nostaa esiin huolen siitä, valvotaanko yksityisiä sosiaalipalveluita tarpeeksi riittävällä tasolla ja toteutuuko yksityisten sosiaalipalveluiden kautta annettavat palvelut tasalaatuisina kaupungin omaan toimintaan verrattuna.

Ehkäisevään lastensuojelutyöhön on keskeistä panostaa, jotta asioihin pystytään reagoimaan ajoissa ilman raskaita palveluita.

8.4. Edunvalvontapalvelut

Palvelualueen keskeisiksi tavoitteiksi on asetettu laadukas palvelu ja toiminnan tehostaminen käyttöön otetun asiakastietojärjestelmän avulla. Riskitekijöiksi on nimetty iso asiakasmäärä suhteessa henkilöstöresursseihin, nykyisten toimitilojen sopimattomuus ja asiakastietojärjestelmän toimintavarmuus.

Kustannukset muodostuvat pääasiassa henkilöstökustannuksista. Edunvalvonnan tuotot kattavat kustannukset. Edunvalvontapalveluiden järjestämisestä vastaa Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, joka on tehnyt ostopalvelusopimuksen Salon kaupungin kanssa. Tulot muodostuvat korvauksista ja päämieheltä saadusta tuotosta.

- ➔ Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että edunvalvontapalvelut ovat jatkossakin saatavilla Salossa lähipalveluna ja että toimintaan varataan riittävät resurssit. Ennakoitavissa on asiakasmäärän kasvu entisestään.

8.5. Sote-uudistus

Eduskunta hyväksyi sote-uudistusta koskevan lain kesäkuussa 2021. Järjestämisvastuu siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle, jotka tulevat vastaamaan sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestämisestä 1.1.2023 alkaen. Hyvinvoinnin edistäminen jää kaupungin vastuulle ja se on keskeinen rajapinta hyvinvointialueen suuntaan.

Sote-uudistuksen varmistuminen on vaikuttanut lautakunnan alaisiin hankkeisiin. Alkuvuodesta 2021 terveyspalveluissa käynnistetty palveluverkkoselvitys, jonka tavoitteena oli tarkastella terveyspalveluiden terveysasemien tarkoituksenmukaista sijoittumista toiminnan ja talouden näkökulmasta, keskeytettiin toukokuussa.

- ➔ Tarkastuslautakunta näkee hyvänä, että sote-uudistuksen edellyttämä valmistelutyö on käynnistetty lain nopeasta toimeenpanon aikataulusta huolimatta.
- ➔ Tarkastuslautakunta nostaa esiin, miten tärkeää on tiedottaminen ja avoimuus, koska sote-uudistus koskettaa kaikkia kuntalaisia.
- ➔ Tarkastuslautakunta korostaa, että vaikka henkilöstöjärjestelyt koskevat vain tulevalle hyvinvointialueelle siirtyviä, koko kaupungin henkilöstöä on syytä tiedottaa uudistuksesta ja sen käytännön vaikutuksista vuoden 2022 aikana.

Ennaltaehkäisevät palvelut

Kunnan lakisääteisenä tehtävänä on seurata asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä eri väestöryhmissä. Tämä tarkoittaa tiedon tuottamista esimerkiksi sosioekonomisen aseman, koulutustaustan tai asuinalueen mukaan. Asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistäviä toimenpiteitä seurataan ja niistä raportoidaan valtuustolle vuosittain. Lisäksi kerran valtuustokaudessa valmistellaan laajempi hyvinvointikertomus.

Jatkossa hyvinvoinnin edistäminen on keskeisesti kunnan vastuulla olevaa toimintaa. Hyvinvoinnin edistämistä tulee tarkastella laajasti kuntalaisia koskettavana asiana, johon kuuluu hyvinvointialueen tuottamien palveluiden lisäksi mm. kunnan vapaa-aikaan, kulttuuriin, liikuntaan ja asumisviihtyvyyteen liittyvät seikat.

- ➔ Kaupungin organisaatiouudistuksessa ja strategiatyössä tulee huomioida kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen ja yhteistyö hyvinvointialueen toimintojen kanssa.

ALLEKIRJOITUKSET

Salossa, 11. päivänä toukokuuta 2022

Janne Väistö
puheenjohtaja

Pekka Salomaa
1. varapuheenjohtaja

Timo Tammi
2. varapuheenjohtaja

Jarmo Hägerth
jäsen

Taina Kirves-Järvinen
jäsen

Marja-Liisa Lindstedt
jäsen

Sari Pesonen
jäsen

Timo Pohjola
jäsen

Marja Ruukonen
jäsen

Arja Lautiala
varajäsen

Marita Tuominen
jäsen